

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 9. dubna 2026 ve věci č. 6656/24 – *Novák proti České republice*

Senát páté sekce Soudu jednomyslně shledal porušení článku 8 Úmluvy v důsledku selhání vnitrostátních orgánů při ochraně práva stěžovatele na respektování rodinného života po protiprávním přestěhování dětí matkou do 200 km vzdáleného města. Podle Soudu vnitrostátní orgány nenastolily spravedlivou rovnováhu mezi zájmy účastníků, neboť připustily, aby budoucí vztahy mezi otcem a dětmi byly určeny jednostranným zásahem jednoho z rodičů a plynutím času.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel je otcem dvou dcer narozených v letech 2014 a 2018. Po rozchodu v dubnu 2021 se s matkou dětí dohodli na střídavé péči. V září 2021 matka podala návrh na rozvod spojený s žádostí o svěření dětí do její péče, zatímco stěžovatel žádal o střídavou péči. Od ledna 2022 začala matka střídavou péči jednostranně odmítat. V květnu 2022 Městský soud v Brně vyhověl návrhu stěžovatele na předběžné opatření a nařídil střídavou péči, toto rozhodnutí však v červnu 2022 zrušil Krajský soud v Brně s odůvodněním, že o děti je řádně postaráno a není zde naléhavá potřeba prozatímně upravit poměry nezletilých. V červenci 2022 městský soud rozhodl ve věci samé tak, že dcery svěřil do střídavé péče. Matka proti rozsudku podala odvolání.

Koncem srpna 2022 matka stěžovateli e-mailem oznámila, že se s dětmi přestěhovala z Brna do Prahy, kde je již zapsala do škol, a následně podala soudu návrh na nahrazení souhlasu stěžovatele s touto změnou místa bydliště. Stěžovatel na tento postup reagoval návrhy na předběžná opatření, jimiž se domáhal svěření dětí do své péče a jejich okamžitého návratu do původního bydliště v Brně. Městský soud v září 2022 tyto návrhy zamítl, přičemž u otázky péče odkázal na dřívější závěr odvolacího soudu o absenci naléhavosti a u návrhu na návrat dětí konstatoval procesní pochybení stěžovatele při složení jistoty. Opětovně podaný návrh stěžovatele byl rovněž zamítnut, jelikož soud neshledal dostatečně výrazné ohrožení poměrů a konstatoval, že věc by měla být řešena v řízení o meritu věci. Krajský soud v prosinci 2022 tato zamítavá rozhodnutí potvrdil s argumentem, že ačkoliv matka jednala bez předchozí dohody se stěžovatelem či rozhodnutí soudu, stěžovatel neprokázal ohrožení péče o děti v jejich novém bydlišti a další změna prostředí by v danou chvíli nebyla v zájmu dětí.

Stěžovatel následně dvakrát žádal o prioritní projednání věci. V březnu 2023 pak matka dětí podala na stěžovatele trestní oznámení, ve kterém tvrdila, že se měl vůči jedné z dcer chovat nevhodně.

V dubnu 2023 Ústavní soud odmítl ústavní stížnost stěžovatele jako zjevně neopodstatněnou. Ve stejném měsíci krajský soud v rámci odvolacího řízení o věci samé změnil prvostupňový rozsudek a svěřil obě děti do péče matky, zatímco stěžovateli určil pouze právo na styk v rozsahu každého druhého víkendu a v období prázdnin. Soud toto rozhodnutí odůvodnil zásadní změnou poměrů, neboť děti si v Praze za uplynulých osm měsíců zvykly a vzdálenost přesahující 200 kilometrů mezi rodiči činí střídavou péči nerealizovatelnou, přičemž vzal v úvahu i přání dcer setrvat s matkou v Praze a za stěžovatelem jezdit do Brna.

Další ústavní stížnost stěžovatele Ústavní soud v říjnu 2023 opět odmítl jako zjevně neopodstatněnou. Mezitím však matka od března 2023 přestala děti stěžovateli předávat úplně, což zdůvodnila podáním trestního oznámení pro údajné nevhodné chování stěžovatele. V prosinci 2023 Obvodní soud pro Prahu 6, na který byla po přestěhování dětí přenesena místní příslušnost, uložil matce několik pokut za nerealizované styky a současně pravomocně nahradil souhlas stěžovatele s přestěhováním dětí a změnou školy. Stěžovatel se opakovaně domáhal výkonu rozhodnutí, což v červenci 2024 vedlo příslušný soud k vydání usnesení o odnětí dětí matce za účelem realizace styku poté, co se prokázalo, že stěžovatel netrpí žádnými známkami deviace. V září 2024 soud uložil matce další pokuty za zmaření předání dětí a zamítl návrhy obou rodičů na změnu rozsahu styku. V únoru 2025 byla matka odsouzena za maření výkonu úředního rozhodnutí.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel s odkazem na článek 8 Úmluvy namítal, že rozhodnutím krajského soudu o svěření dětí do péče matky poté, co se s nimi protiprávně přestěhovala do jiného města, a přiznáním pouze omezeného práva na styk, došlo k porušení jeho práva na respektování rodinného života. Soud odkázal na závěry formulované na rodinněprávním sympoziu české Justiční akademie k protiprávní změně bydliště nezletilého jedním z jeho rodičů.

Pro Soud bylo klíčovou otázkou, zda vnitrostátní orgány nastolily spravedlivou rovnováhu mezi protichůdnými zájmy. Pro zodpovězení této otázky musel Soud zhodnotit, zda s ohledem na věc jako celek byly důvody uvedené na podporu napadeného rozhodnutí relevantní a dostatečné a zda vnitrostátní soudy přijaly v reakci na chování matky dětí a k zajištění stykových práv stěžovatele všechna opatření, která od nich bylo možné rozumně očekávat (*A. T. proti Itálii*, č. 40910/19, rozsudek ze dne 24. června 2021, § 78 a 82). Soud v rámci svého zkoumání také zjišťuje, zda vnitrostátní soudy komplexně posoudily rodinnou situaci a zájmy každé osoby ve snaze nalézt řešení, které bude pro dítě nejlepší (*Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku*, č. 41615/07, rozsudek velkého senátu ze dne 6. července 2010, § 139).

Státy v otázkách péče o dítě požívají široký prostor pro uvážení. Přísnější přezkum je však vyžadován u jakýchkoli dalších omezení, jako jsou právě omezení práv rodičů na styk s dítětem, jelikož tato omezení s sebou nesou riziko, že rodinné vztahy mezi dítětem a rodičem budou fakticky omezeny (*Sahin proti Německu*, č. 30943/96, rozsudek velkého senátu ze dne 8. července 2003, § 65).

Soud poukázal na skutečnost, že matka dětí svým jednostranným přestěhováním z Brna do Prahy bez předchozího souhlasu stěžovatele či soudu jednala v rozporu s vnitrostátním právem, které předpokládá společný výkon rodičovské odpovědnosti při určování místa bydliště dětí. Za těchto okolností bylo dle Soudu možné od státních orgánů očekávat využití všech prostředků, které byly za daných okolností přiměřené, aby zabránily narušení vazeb mezi stěžovatelem a jeho dětmi, a to včetně případného obnovení stavu, který existoval před protiprávním přemístěním dětí, a to alespoň do konečného rozhodnutí o úpravě péče (*X. proti Lotyšsku*, č. 27853/09, rozsudek velkého senátu ze dne 26. listopadu 2013, § 97).

Zamítnutí návrhů stěžovatele na předběžná opatření s pouhým odkazem na to, že děti nebyly vystaveny natolik závažnému ohrožení svých poměrů, aby byla předběžná opatření nařízena, označil Soud za nedostatečné. Vnitrostátní soudy totiž nezohlednily skutečnost, že se situace významně změnila právě v důsledku protiprávního přestěhování dětí, ani že v dané době neexistovalo vykonatelné rozhodnutí o péči. Dále Soud kritizoval skutečnost, že vnitrostátní soudy odsunuly řešení situace až do meritorního řízení, čímž opominuly zásadní význam faktoru času – podle ustálené judikatury Soudu nesmí být budoucí vztahy mezi rodičem a dítětem určovány jeho pouhým plynutím (*Strand Lobben a ostatní proti Norsku*, č. 37283/13, rozsudek velkého senátu ze dne 10. září 2019, § 212). Naopak řízení týkající se rozvržení péče mezi rodiče, včetně výkonu pravomocného rozhodnutí, vyžadují urychlené projednání (*M. A. proti Rakousku*, č. 4097/13, rozsudek ze dne 15. ledna 2015, § 109).

V tomto případě vedlo zamítnutí stěžovatelových návrhů na vydání předběžného opatření při neexistenci rozhodnutí, jež by stěžovateli přiznávalo vykonatelná styková práva, k upevnění stavu protiprávně nastoleného matkou, čímž se možnost stěžovatele získat děti do vlastní či střídavé péče stala pouze teoretickou. U matky tato rozhodnutí navíc mohla vyvolat pocit beztrestnosti, což následně vedlo k dalšímu maření styku a vznášení nepodložených obvinění proti stěžovateli.

Pokud jde o konečné meritorní rozhodnutí, Soud sice uznal relevanci důvodů týkajících se adaptace dětí v Praze a logistických obtíží střídavé péče na velkou vzdálenost, avšak nepovažoval tyto důvody za dostatečné. Soud konstatoval, že vnitrostátní soudy náležitě nezohlednily důvody, které vedly k podstatné změně okolností ani neúspěšné snahy stěžovatele této změně zabránit. Zároveň z rozhodnutí vnitrostátních soudů nebylo patrné, zda vzaly v úvahu skutečnost, že protiprávní

přemístění dětí by nemělo být ku prospěchu rodiči, který je za něj zodpovědný, ani že by takové nerespektování práv druhého rodiče mělo mít vliv na rozhodnutí o péči a úpravě styku. Závěrečné rozhodnutí o nahrazení souhlasu s přestěhováním *ex post* fakticky legitimizovalo matčino dřívější protiprávní jednání a následné pokuty či zahájení trestního řízení přišly příliš pozdě na to, aby mohly nahradit nedostatek včasných opatření proti ní.

Z těchto důvodů dospěl Soud k závěru, že vnitrostátní soudy nenastolily spravedlivou rovnováhu mezi zájmy všech zúčastněných stran, čímž došlo k porušení článku 8 Úmluvy.